

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष १०, अंक १५९]

गुरुवार, डिसेंबर ५, २०२४/अग्रहायण १४, शके १९४६

[पृष्ठे ४८, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक ४७५

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ डिसेंबर २०२४.

अधिसूचना

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३.

क्रमांक. एलव्हीएस-२०२४/प्र.क्र.५१/पदुम-४.— महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ (२०२४ चा महा. ५) याच्या कलम ३४ चे पोट-कलम (१) द्वारे प्रदान केलेले अधिकार तसेच, कलम ४ च्या पोट-कलम (२) च्या खंड (क), कलम ५ च्या पोट-कलम (२) च्या खंड (क), कलम ६, कलम ८ च्या पोट-कलम (२), कलम ९, कलम २१ च्या पोट-कलम (१), कलम २५ च्या पोट-कलम (१), कलम २६ च्या पोट-कलम (१) व कलम २९ मधील तरतुदीन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा आणि त्यासंबंधात त्यास समर्थ करणाऱ्या सर्व अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन याद्वारे अधिनियमाच्या कलम ३४ चे पोट-कलम (१) द्वारे आवश्यक असल्याप्रमाणे यापुर्वी पुर्वप्रसिद्ध केलेले खालील नियम बनवत आहे:

१. **संक्षिप्त नाव.**— या नियमांस, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) नियम, २०२४ असे म्हणावे.
२. **व्याख्या.**— (१) या नियमांत, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ आवश्यक नसेल तर,—
 - (क) “अधिनियम” याचा अर्थ, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ (२०२४ चा महा. ५), असा आहे;
 - (ख) “जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त” याचा अर्थ, मुंबई शहर व मुंबई उपनगर जिल्ह्यांसाठी उपायुक्त, गुण नियंत्रण प्रयोगशाळा, मुंबई आणि इतर सर्व प्रकरणी जिल्हा उपायुक्त, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय यांच्या कार्यालयाचा प्रभारी अधिकारी, असा आहे;
 - (ग) “शुल्क” याचा अर्थ, अधिनियमाच्या कलम ४ व कलम ५ अन्वये नोंदणी करण्यासाठी आणि कलम ७ अन्वये नोंदणीचे नुतनीकरण करण्यासाठी आणि कलम ९ अन्वये दुबार नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यासाठी असलेले शुल्क, असा आहे;
 - (घ) “नमूना” याचा अर्थ, या नियमांस जोडलेला नमुना, असा आहे;

(१)

(२) या नियमांमध्ये वापरलेले, परंतु व्याख्या न केलेले शब्द व वाक्यप्रयोग यांना, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ यामध्ये जे अर्थ नेमून दिलेले असतील तेच अर्थ असतील.

३. सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ (एआरटी) म्हणून नोंदणी करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या अर्हता, अनुभव व प्रशिक्षण.— जर एखादी व्यक्ती पुढील अर्हता धारण करित असेल तर, ती सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ (एआरटी) म्हणून नोंदणी करण्यासाठी पात्र असेल :—

(१) पशु जनन यातील किंवा पशु जनन व मादीरोग शास्त्र किंवा पशु जनन, मादीरोग शास्त्र व प्रसूतिशास्त्र किंवा पशुवैद्यक जैवतंत्रज्ञान यामधील पदव्युत्तर पदवी;

(२) सहयोगी जनन तंत्रज्ञान क्षेत्रातील किमान दोन वर्षांचा अनुभव असावा; आणि

(३) भारत सरकारद्वारे किंवा पशुवैद्यक शास्त्राचे शिक्षण देणाऱ्या विद्यापीठांद्वारे दिले जाणारे सहयोगी जनन तंत्रज्ञान याचे प्रशिक्षण यशस्वीरीत्या पूर्ण केलेले असावे.

४. कृत्रिम रेतन (एआय) तंत्रज्ञान म्हणून नोंदणी करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या अर्हता, अनुभव व प्रशिक्षण.— जर एखादी व्यक्ती, पुढील अर्हता धारण करित असेल तर, ती, कृत्रिम रेतन (एआय) तंत्रज्ञान म्हणून नोंदणी करण्यासाठी पात्र असेल :—

(एक) भारतीय पशुवैद्यक परिषदेने मान्यता दिलेल्या विद्यापीठामधून पशुवैद्यक शास्त्रामधील पदवी; किंवा

(दोन) भारत सरकारच्या मैत्री (ग्रामीण भारतातील बहुपयोगी कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञान) चे प्रशिक्षण घेतलेले असावे; किंवा

(तीन) जिने इयत्ता दहावीची परीक्षा (माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र) उत्तीर्ण केली आहे किंवा त्याच्याशी समकक्ष असणारी परीक्षा उत्तीर्ण केली आहे आणि महाराष्ट्र राज्यातील नोंदणीकृत कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेमधून कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञानाचे प्रशिक्षण यशस्वीरीत्या पूर्ण केले आहे आणि जिला पशुसंवर्धन क्षेत्रातील किमान एक वर्षांचा अनुभव आहे अशी व्यक्ती; किंवा

(चार) जिने कृत्रिम रेतनाचे प्रशिक्षण पूर्ण केले आहे अशी पशुसखी;

स्पष्टीकरण.— पशुसखी याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्याचे, पशुपालक सेवा पुरविण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवोन्नती अभियान (एमएसआरएलएम) याद्वारे निवड केलेल्या पशु आरोग्य सेवा कार्यकर्त्यांचा समूह, असा आहे.

५. नोंदणी व नुतनीकरण.—

(१) रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था (एआयटीआय), सहयोगी जनन तंत्रज्ञान (एआरटी) सेवा पुरवठाकार, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान (एआरटी) तज्ज्ञ यांची नोंदणी, पुढीलप्रमाणे करण्यात येईल :—

(क) रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण प्रयोगशाळा किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था (एआयटीआय), सहयोगी जनन तंत्रज्ञान (एआरटी) सेवा पुरवठाकार किंवा सहयोगी जनन तंत्रज्ञान (एआरटी) तज्ज्ञ यांची नोंदणी करण्याचा अर्ज, नमूना 'अ' मध्ये, दोन प्रतीत, प्राधिकरणाकडे सादर करण्यात येईल.

(ख) नोंदणीचा किंवा नोंदणीच्या नुतनीकरणाचा प्रत्येक अर्ज, पुढीलप्रमाणे असलेल्या, आवश्यक शुल्कांसहीत सादर करण्यात येईल :—

अनु. क्रमांक (१)	गोजातीय प्रजनन कार्य (२)	नोंदणी शुल्क (३)	नोंदणीचे नुतनीकरण (४)
१	रेत केंद्र	रु. ३०,०००	रु. १५,०००
२	भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळा	रु. २०,०००	रु. १०,०००
३	कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था	रु. २०,०००	रु. १०,०००
४	सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार	रु. २०,०००	रु. १०,०००
५	सहयोगी जनन तंत्रज्ञान (एआरटी) तज्ज्ञ	रु. १०,०००	रु. ५,०००

(ग) नोंदणीचा अर्ज प्राप्त झाल्यावर, प्राधिकरण, अर्जातील तपशिलाची पडताळणी करील.

(घ) प्राधिकरण, अर्जातील तपशिलाची पडताळणी केल्यानंतर आणि अर्जदार हा नोंदणीसाठी पात्र आहे याबद्दल स्वतःची खात्री पटल्यावर, प्राधिकरण सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञास नमूना 'आ' मध्ये नोंदणी प्रमाणपत्र देऊ शकेल अथवा त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर, अर्ज फेटाळू शकेल.

(ड) प्राधिकरण किंवा याबाबतीत प्राधिकृत केलेले अधिकारी, नोटीस दिल्यानंतर, रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण प्रयोगशाळा किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था (एआयटीआय), सहयोगी जनन तंत्रज्ञान (एआरटी) सेवा पुरवठाकार यांच्या जागेच्या तपासणीसह चौकशी करील.

(च) प्राधिकरण, अर्जामध्ये दिलेल्या तपशीलाची पडताळणी केल्यानंतर व तपासणीनंतर आणि अर्जदार, त्याची नोंदणी करण्यासाठी पात्र आहे याबद्दल स्वतःची खात्री पटल्यानंतर, रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था किंवा सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार यांना दोन प्रतींमध्ये नमूना 'इ' मध्ये नोंदणी प्रमाणपत्र देऊ शकेल, किंवा त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर अर्ज फेटाळू शकेल.

(छ) प्राधिकरण, नोंदणी प्रमाणपत्र देण्याच्या किंवा नुतनीकरण करण्याच्या अर्जाचा अभिलेख नमूना ओ मध्ये कायमस्वरूपी ठेवील.

(२) रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार, कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांची नोंदणी पुढीलप्रमाणे करण्यात येईल :—

(क) रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार व कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांची नोंदणी करण्याचा अर्ज, जिल्हा पशुसंवर्धन उप आयुक्ताकडे नमूना 'ई' मध्ये दोन प्रतीत करण्यात येईल.

(ख) नोंदणीचा किंवा नोंदणीच्या नुतनीकरणाचा प्रत्येक अर्ज, पुढीलप्रमाणे असलेल्या, आवश्यक त्या शुल्कासह सादर करण्यात येईल :—

अनु. क्रमांक (१)	गोजातीय प्रजनन कार्य (२)	नोंदणी शुल्क (३)	नोंदणीचे नुतनीकरण (४)
१	रेत बँक	रु. २०,०००	रु. १०,०००
२	कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार	रु. २०,०००	रु. १०,०००
३	कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ	रु. १,०००	रु. ५००

(ग) जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त नोंदणीसाठी अर्ज प्राप्त झाल्यावर, अर्जातील तपशिलांची पडताळणी करील.

(घ) जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त अर्जाची तपशीलवार पडताळणी केल्यानंतर आणि अर्जदार नोंदणीसाठी पात्र असल्याबद्दल स्वतःची खात्री पटल्यानंतर तो, कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञाला नमूना-'उ' मध्ये नोंदणी प्रमाणपत्र देऊ शकेल किंवा त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर, अर्ज फेटाळू शकेल.

(ड) जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त किंवा याबाबतीत प्राधिकृत केलेला अधिकारी, नोटीस दिल्यानंतर कृत्रिम रेत बँकेच्या, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराच्या जागेच्या तपासणीसह चौकशी करील.

(च) जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त, अर्जामध्ये दिलेल्या तपशिलांची पडताळणी व तपासणी केल्यानंतर आणि अर्जदार त्याची नोंद करण्यासाठी पात्र असल्याबद्दल स्वतःची खात्री पटल्यानंतर तो, रेत बँक व कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराला दोन प्रतीत नमूना-'ऊ' मध्ये नोंदणी प्रमाणपत्र देऊ शकेल किंवा त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर अर्ज फेटाळू शकेल.

(छ) जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त, नोंदणी प्रमाणपत्र देण्याच्या किंवा नुतनीकरण करण्याच्या अर्जाचा कायमस्वरूपी अभिलेख नमूना-'ओ' मध्ये ठेवील.

६. नोंदणीच्या अटी व शर्ती.—

(१) एकापेक्षा अधिक गोजातीय प्रजनन उपक्रमाच्या नोंदणीसाठी स्वतंत्र अर्ज करण्यात येईल.

(२) एकदा प्रदान केलेले अर्जाचे शुल्क परत केले जाणार नाही.

(३) नोंदणीकृत रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार, नोंदणी प्रमाणपत्राची एक प्रत त्यांच्या व्यवसायाच्या जागी दर्शनी ठिकाणी प्रदर्शित करील.

(४) सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ आणि कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांचे नोंदणी प्रमाणपत्र अहस्तांतरणीय असेल.

(५) प्राधिकरणाच्या किंवा यथास्थिति, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताच्या पूर्वपरवानगीशिवाय, रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार यांची मालकी किंवा व्यवस्थापन यांत कोणताही बदल केला जाणार नाही.

(६) रेत केंद्राची, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळेची, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेची, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकाराची, रेत बँकची, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराची मालकी किंवा व्यवस्थापन बदलल्यास अथवा तसे म्हणून काम करण्याचे बंद केल्यास नोंदणी प्रमाणपत्राच्या दोन्ही प्रती, प्राधिकरणाकडे किंवा यथास्थिति, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताकडे सुपूर्द करण्यात येतील.

(७) नोंदणीच्या नुतनीकृत प्रमाणपत्राच्या दोन प्रती मिळाल्यावर किंवा नुतनीकरण करण्याचा अर्ज नाकारल्याचा पत्रव्यवहार मिळाल्यावर, अर्जदाराकडून, पूर्वीच्या नोंदणी प्रमाणपत्राच्या दोन्ही प्रती तात्काळ प्राधिकरणाकडे किंवा यथास्थिति, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताकडे सुपूर्द करण्यात येतील.

(८) सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ आणि कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांना नोंदणी प्रमाणपत्र देणे किंवा नोंदणीचा अर्ज नाकारणे याबाबत, नोंदणीचा अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या कालावधीत, अर्जदाराला कळविण्यात येईल.

(९) रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा (in-vitro) प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार यांना नोंदणी प्रमाणपत्र देणे किंवा नोंदणीचा अर्ज नाकारणे याबाबत, नोंदणीचा अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून नव्वद दिवसांच्या कालावधीत, अर्जदाराला कळविण्यात येईल.

७. वळूचे प्रमाणन.—

(१) वळूच्या प्रमाणनासाठी, प्राधिकरणाकडे, नमूना ' ए ' मध्ये, दोन प्रतीत अर्ज करण्यात येईल.

(२) प्राधिकरण, अर्जाच्या तपशिलांची पडताळणी केल्यानंतर आणि वळू प्रमाणित करता येईल याबद्दल स्वतःची खात्री पटल्यानंतर, प्राधिकरण, वळू प्रमाणित करू शकेल किंवा त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर, वळू प्रमाणनाचा अर्ज फेटाळू शकेल.

(३) प्राधिकरण, नमूना ' ऐ ' मध्ये, वळू प्रमाणित करील.

८. वळूचे प्रमाणन करण्याच्या अटी व शर्ती.—

(१) रेत केंद्रांमध्ये रेत निर्मितीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वळूची, भारत सरकारने, वेळोवेळी अधिसूचित केलेल्या रेत उत्पादनाच्या किमान मानक नियमामध्ये नमूद केलेल्या विनिर्देशानुसार व मानकांनुसार निवड करण्यात येईल.

(२) संबंधित रेत केंद्र, वळू प्रमाणनाची कार्यवाही करण्यापूर्वी वळूची, वळू सुदृढता परीक्षा (बी एस इ) करील.

(३) कृत्रिम रेतनाच्या बाबतीत, रेतमात्रा निर्मितीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या वळूची, त्या प्रयोजनासाठी उपलब्ध असलेल्या ऑनलाईन पद्धतीद्वारे नोंदणी करण्यात येईल याची संबंधित रेत केंद्र सुनिश्चिती करील. सर्व वेळी, त्या वळूला सुरक्षितपणे व कायमस्वरूपी विशिष्ट ओळख क्रमांक देणे, त्या रेत केंद्रासाठी अनिवार्य असेल.

(४) रेत केंद्रात किंवा कोणत्याही पशुजनन कार्यक्रमात दाखल करण्यापूर्वी वळूचे सूत्रसमूहचित्रण (Karyotyping) करणे केंद्रासाठी अनिवार्य असेल.

(५) केंद्र सरकारच्या किंवा राज्य शासनाच्या नामांकित प्रयोगशाळांकडील किमान मानक नियमामध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे जनुकीय रोगांबाबत वळूची चाचणी करण्यात येईल, याची रेत केंद्र सुनिश्चिती करील.

(६) रेत केंद्रात, रेत निर्मितीसाठी प्राप्त केलेल्या वळूचा, पैदास चाचणी (Progeny Testing) किंवा प्रजाती निवड (Progeny Selection) यांची राज्य प्रजनन धोरणानुसार नोंद करण्यात येईल.

९. दुबार नोंदणी प्रमाणपत्र. —

(१) रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in-vitro) फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ, रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार आणि कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांच्या दुबार नोंदणी प्रमाणपत्राच्या प्रत्येक अर्जासोबत, रुपये एक हजार इतके शुल्क सादर करण्यात येईल.

(२) प्राधिकरण, किंवा यथास्थिति, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त दुबार नोंदणी प्रमाणपत्राच्या अर्जाचा कायमस्वरूपी अभिलेख नमूना 'ओ' मध्ये ठेविल.

१०. निधीचा वापर. —

(१) प्राधिकरणाचा वित्तीय व्यवहार, राज्य वित्तीय नियम व विनियमांद्वारे नियमित करण्यात येईल. मुंबई वित्तीय नियम, १९५९, महाराष्ट्र कोषागार नियम, १९६८, महाराष्ट्र आकस्मिक खर्च नियम, १९६५, वित्तीय अधिकार विनियम, १९७८ आणि महाराष्ट्र शासनाला लागू असतील असे इतर कोणतेही नियम व विनियम हे, योग्य त्या फेरफारांसह, प्राधिकरणाला लागू असतील.

(२) सदस्य-सचिव, महाराष्ट्र गोजातीय पशुजनन नियमन प्राधिकरण, प्राधिकरणाच्या अध्यक्ष्याच्या नियंत्रण व पर्यवेक्षणाखाली, लेखा पुस्तके, संबंधित दुय्यम नोंदवह्या, प्रमाणके आणि इतर संबंधित दस्तऐवज, ज्या रीतीने शासकीय व्यवहारांचा अभिलेख ठेवला जातो त्याच रीतीने ठेवण्यास जबाबदार असेल.

(३) प्रत्येक तिमाहीत मिळालेल्या उत्पन्नाच्या आणि केलेल्या खर्चाचा तपशील, प्राधिकरणाच्या बैठकीत मान्यतेसाठी सादर करण्यात येईल.

(४) प्राधिकरणाच्या मान्यतेशिवाय, कोणताही खर्च करण्यात येणार नाही.

११. प्राधिकरणाचा वार्षिक अहवाल.—

(१) प्राधिकरण, आधीच्या वित्तीय वर्षामधील वार्षिक वित्तीय विवरणपत्रांसह वार्षिक अहवाल तयार करील.

(२) वार्षिक अहवाल, पुढील वर्षाच्या ३१ जुलैपर्यंत राज्य शासनाला सादर करण्यात येईल.

१२. अभिलेख ठेवणे.—

(१) पुस्तक पालन व लेखांकनाच्या सर्वसाधारण तत्वांनुसार, प्रत्येक रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ, रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार व कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांनी अभिलेख ठेवावयाचा आहे :

परंतु, राज्याच्या पशुसंवर्धन विभागात नियुक्त केलेल्या कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञांनी कृत्रिम रेतनाचा अभिलेख स्वतंत्रपणे ठेवण्याची आवश्यकता नाही.

(२) प्रत्येक रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ, रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार आणि कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ अभिलेखाचे वार्षिक व सहामाही विवरणपत्रे, त्याच वर्षाच्या ३१ जुलैपूर्वी आणि पुढील वर्षाच्या ३१ जानेवारीपूर्वी प्राधिकरणाला किंवा यथास्थिति, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्तास दोन प्रतीत सादर करतील.

(३) प्राधिकरणास किंवा यथास्थिति, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्तास, कोणत्याही वेळी, कोणतेही नोंदणीकृत रेत केंद्र, भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ, रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार आणि कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांची तपासणी करता येईल.

१३. अपराध आपसात मिटवणे.—

(१) आरोपी व्यक्तीस, एकतर कोणताही खटला दाखल करण्यापूर्वी किंवा त्यानंतर कोणताही अपराध आपसात मिटविण्यासाठी अधिनियमाच्या कलम २१ अन्वये अर्ज करता येईल.

(२) पोट-नियम (१) खालील अर्ज प्राप्त झाल्यावर, त्याची पडताळणी केल्यानंतर, प्राधिकरणास, त्या अर्जात नमूद केलेल्या अपराधाच्या तपशिलासंदर्भातील अहवाल किंवा अशा अर्जाच्या तपासणीसाठी जी संबंधित वाटेल अशी इतर कोणतीही माहिती, संबंधित पशुसंवर्धन उपायुक्ताकडून मागविता येईल.

(३) प्राधिकरणास किंवा याबाबतीत प्राधिकरणाने नियुक्त केलेल्या सदस्यास किंवा अधिकाऱ्यास, अर्ज मिळाल्यापासून नव्वद दिवसांच्या आत, उक्त अर्जाचा आशय विचारात घेतल्यानंतर, त्याच्या पुढील कार्यवाहीत अर्जदाराने सहकार्य केले असल्याची आणि त्या प्रकरणासंबंधित असणारी संपूर्ण व सत्य वस्तुस्थिती उघड केली असल्याची खात्री पटल्यावर, आदेशाद्वारे, आपसमेळ रक्कम निर्देशित करणारा अर्ज मान्य करील आणि खटला भरण्यापासून त्याला उन्मुक्ती देईल किंवा कारणे नमूद करून असा अर्ज फेटळील.

(४) अर्जदाराला, त्याचे म्हणणे मांडण्याची संधी दिल्याशिवाय, पोट-नियम (३) खालील अर्जावर निर्णय करण्यात येणार नाही.

(५) अर्जदार, पोट-नियम (३) खालील आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून सात दिवसांच्या कालावधीच्या आत, प्राधिकरणाने किंवा, यथास्थिति, प्राधिकरणाने नियुक्त केलेल्या सदस्याने किंवा अधिकाऱ्याने आदेश दिल्याप्रमाणे आपसमेळ रक्कम प्रदान करील आणि अशी रक्कम प्रदान केल्याचा पुरावा त्याला देईल.

(६) जर अर्जदाराने पोट-नियम (५) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या मुदतीच्या आत, आपसमेळ रक्कम प्रदान करण्यात कसूर केली असेल तर, पोट-नियम (३) खाली दिलेला आदेश, निरर्थक व रद्दबातल ठरेल.

(७) जर आपसमेळ कार्यवाहीच्या ओघात, अशा व्यक्तीने कोणताही महत्त्वाचा तपशील लपविला होता किंवा खोटा पुरावा दिलेला होता याबाबत प्राधिकरणाची किंवा प्राधिकरणाने नियुक्त केलेल्या सदस्याची किंवा अधिकाऱ्याची खात्री पटली तर, एखाद्या व्यक्तीला पोट-नियम (३) अन्वये दिलेली उन्मुक्ती, कोणत्याही वेळी त्यास मागे घेता येईल. त्यानंतर, ज्या अपराधाबाबत उन्मुक्ती दिली होती त्या अपराधाबद्दल किंवा आपसमेळ कार्यवाहीच्या संबंधात त्याच्याकडून घडला असल्याचे दिसून येईल आणि त्याबाबतीत, जणू काही अशी उन्मुक्ती देण्यात आली नव्हती असे समजून, अधिनियमाच्या तरतुदी लागू होतील.

नमूना ' अ '

[नियम ५(१)(क) पहा]

(सहपत्र म्हणून आधारभूत दस्तऐवजांसह न दोन प्रतींमध्ये सादर करावयाचा)

रेत केंद्र, भृण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ यांच्या नोंदणीसाठी अर्जाचा नमूना.

१. अर्जदाराचे नाव :-
(नोंदणी करण्याची मागणी करणाऱ्या संस्थेचे नाव नमूद करा)
२. अर्जदाराचा पत्ता :-
३. त्याच्या स्व-साक्षात्कृत प्रतीसह आधार (युआयडीएआय) क्रमांक आणि पॅन कार्ड क्रमांक :-
४. नोंदणी करावयाच्या सुविधेचा प्रकार :-
(रेत केंद्र, भृण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळा, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्था, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकार, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ यांच्या नोंदणीसाठी अर्ज केला आहे की कसे हे कृपया विनिर्दिष्ट करा.)
५. पूर्ण नाव आणि पत्ता/पत्ते तसेच, संस्थेच्या मालकीचा प्रकार. :-
रेत केंद्राचे, भृण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळेचे, कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेचे, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकारचे, सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञाचे संपर्क तपशील / ई-मेल पत्ता (पत्ते):-
६. संस्थेच्या मालकीचा प्रकार :-
(वैयक्तिक / मालकी / भागीदारी / कंपनी / सहकारी / इतर कोणतीही असल्यास, विनिर्दिष्ट करावयाचा).
७. वैयक्तिक मालकी व्यतिरिक्त संस्थेचा इतर प्रकार असल्यास, म्हणून संस्थापन नियमावलीची प्रत आणि व्यवस्थापनासाठी जबाबदार असलेल्या इतर व्यक्तींची नावे व पत्ते सहपत्रे म्हणून सादर करा. :-
८. संस्थेचा प्रकार :-
(नमूद करावयाचा शासकीय/स्थानिक क्षेत्रातील /खाजगी/खाजगी प्रयोगशाळा/ अन्य कोणतीही.)
९. प्रत्येक साधनसामग्रीची बनावट व प्रतिकृती यांसह उपलब्ध साधनसामग्री (जर सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ यासाठी नोंदणीची मागणी केलेली असेल तर, जागा रिक्त सोडा (यादी स्वतंत्र कागदावर जोडावयाची आहे)). :-
१०. कर्मचाऱ्यांची नावे, अहर्ता, अनुभव व नोंदणी क्रमांक (सहपत्र म्हणून सादर करता येईल) (जर सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ यासाठी नोंदणीची मागणी केलेली असेल तर, जागा रिक्त सोडा) :-
११. केवळ नूतनीकरण अर्जासाठी :-
(क) नोंदणी क्रमांक:
(ख) विद्यमान नोंदणी प्रमाणपत्र दिल्याचा दिनांक व विद्यमान नोंदणी प्रमाणपत्र समाप्त होण्याचा दिनांक.

८

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार-ब, डिसेंबर ५, २०२४/अग्रहायण १४, शके १९४६

१२. सहपत्रांची यादी (कृपया, या अर्जासोबत सहपत्रांची / आधारभूत दस्तऐवजांची यादी जोडा. :-

दिनांक :

(.....)

ठिकाण :

नोंदणी करावयाच्या संस्थेच्या वतीने स्वाक्षरी करण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे नाव, पदनाम व स्वाक्षरी.

घोषणापत्र

मी, श्री./श्रीमती/कु./डॉ. यांचा/यांची
मुलगा/मुलगी/पत्नी, वय.....वर्षे, राहणार ,
(पदनाम दर्शवा) म्हणून (नोंदणी करावयाच्या संस्थेचे नाव दर्शवा) मध्ये काम
करित असून याद्वारे, असे घोषित करतो / करते की, मी, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ आणि महाराष्ट्र
गोजातीय प्रजनन (विनियमन) नियम, २०२४ याच्या तरतुदी वाचल्या आहेत आणि त्या समजून घेतल्या आहेत. मी असेही घोषित करतो/
करते की, या अर्जामध्ये सादर केलेली माहिती, माझ्या संपुर्ण माहितीप्रमाणे व विश्वासाप्रमाणे सत्य व खरी आहे.

दिनांक : (.....)

ठिकाण : नोंदणी करावयाच्या संस्थेच्या वतीने स्वाक्षरी करण्यासाठी
प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे नाव, पदनाम व स्वाक्षरी.

[नोंदणी करण्याची मागणी करणाऱ्या संस्थेची मोहोर]

पोचपावती

[नियम ५(१)(ख) पहा]

*. रेत केंद्राची / भूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळेची / कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेची / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकाराची / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञाची नोंदणी करण्यासाठी / नोंदणीचे करण्यासाठी नमुना ' अ ' मधील दोन प्रतीमध्ये.)
 (अर्जदाराचे नाव व पत्ता) यांच्याकडून प्राधिकरणाला (दिनांक)
 प्राप्त झाला आहे.

*. नमुना ' अ ' मधील अर्जासोबत जोडलेल्या सहपत्रांच्या यादीची पडताळणी करण्यात आली आहे आणि ती अचूक असल्याचे आढळून आले आहे.

किंवा

*. पडताळणी केल्यावर असे आढळून आले की, सहपत्रांच्या यादीमध्ये नमूद केलेले पुढील दस्तऐवज प्रत्यक्षात जोडलेले नाहीत.
 ही पोचपावती, अर्जदाराला, नोंदणी करण्याचा किंवा नुतनीकरण करण्याचा कोणताही हक्क प्रदान करित नाही.

(.....)

प्राधिकाऱ्याची किंवा प्राधिकरणाच्या कार्यालयातील

प्राधिकृत व्यक्ती स्वाक्षरी व पदनाम.

दिनांक :

ठिकाण :

मोहोर

नमूना 'आ'

[नियम ५(१)(घ) पहा]

नोंदणी प्रमाणपत्र

[दोन प्रतीमध्ये द्यावयाचे]

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ याच्या कलम ४ च्या पोट-कलम (२) अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन नियमन प्राधिकरण याद्वारे, रोजी संपणाऱ्या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी, उपरोक्त अधिनियमान्वये सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञ म्हणून (नाव व पत्ता) याची नोंदणी करित आहे.

२. ही नोंदणी, उपरोक्त अधिनियमास आणि त्याखाली केलेल्या नियमांना अधीन राहून करण्यात येत आहे आणि त्याचे कोणतेही उल्लंघन केल्यास, खटला दाखल करण्याबरोबरच उक्त पाच वर्षांचा कालावधी संपण्यापूर्वी हे नोंदणी प्रमाणपत्र निलंबित किंवा रद्द करण्यात येईल.

३. नियत वाटप केलेला नोंदणी क्रमांक :-

४. पूर्वीच्या नोंदणी प्रमाणपत्राच्या वैधतेचा कालावधी :-

दिनांक :

प्राधिकाऱ्याची स्वाक्षरी, नाव व पदनाम.

मोहोर

नमूना ' इ '

[नियम ५ (१) (च) पहा]

नोंदणी प्रमाणपत्र

(दोन प्रतीमध्ये निर्गमित करावयाचे)

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ च्या कलम ४ च्या पोट-कलम (१) अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन नियमन प्राधिकरण याद्वारे,रोजी संपणाऱ्या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी करीता, उपरोक्त अधिनियमान्वये, रेत केंद्राची/ भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in vitro) फलन प्रयोगशाळेची/ कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेची/ सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठा नोंदणी करीत आहे.

२. ही नोंदणी, उपरोक्त अधिनियमास व त्याखाली केलेल्या नियमांस अधीन राहून करण्यात येत आहे आणि त्याचे कोणतेही उल्लंघन केल्यास खटला दाखल करण्याबरोबरच उक्त पाच वर्षांचा कालावधी समाप्त होण्यापूर्वी हे नोंदणी प्रमाणपत्र निलंबित किंवा रद्द करण्यात येईल.

क. रेतकेंद्राचे/ भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in vitro) फलन प्रयोगशाळेचे/ कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेचे / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकाराचे नाव व पत्ता.....

ख. त्याच्या व्यवसायाच्या जागी दर्शनी ठिकाणी रेत केंद्राने/ भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका (in vitro) फलन प्रयोगशाळेने/ कृत्रिम जनन प्रशिक्षण संस्थेने/ सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकाराने, या प्रमाणपत्राची एक प्रत, प्रदर्शित करावी.

३. नियत वाटप केलेला नोंदणी क्रमांक :—

४. यापूर्वीच्या नोंदणी प्रमाणपत्राच्या वैधतेचा कालावधी :- ----- पासून ----- पर्यंत

(केवळ नुतनीकरण केलेल्या नोंदणी प्रमाणपत्रासाठी)

दिनांक :

प्राधिकाऱ्याची स्वाक्षरी, नाव व पदनाम

मोहोर

नमूना 'ई'

[नियम ५ (२) (क)]

(सहपत्रे म्हणून आधारभूत दस्तऐवजासह दोन प्रतींमध्ये सादर करावयाचा)

रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार व कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांच्या नोंदणीसाठी अर्जाचा नमुना

१. अर्जदाराचे नाव :-

(नोंदणी करण्याची मागणी करणाऱ्या संस्थेचे नाव नमूद करा)

२. अर्जदाराचा पत्ता :-

३. त्याच्या साक्षांकित प्रतीसह आधारकार्ड (युआयडीएआय) क्रमांक व पॅन कार्ड क्रमांक :-

४. नोंदणी करावयाच्या सुविधेचा प्रकार :-

(रेत बँक, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकार व कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यांच्या नोंदणीसाठी अर्ज केला आहे किंवा कसे हे कृपया विनिर्दिष्ट करा)

५. रेत बँकेचे, कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराचे व कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञाचे संपूर्ण नाव व पत्ता/पत्ते तसेच, संपर्क तपशील/ई-मेल पत्ता (पत्ते) :-

६. संस्थेच्या मालकीचा प्रकार (वैयक्तिक/ मालकी/ भागीदारी/ कंपनी/ सहकारी/ इतर कोणतीही असल्यास विनिर्दिष्ट करणे) :-

७. वैयक्तिक मालकी व्यतिरिक्त संस्थेचा इतर प्रकार असल्यास, संस्थापन नियमावलीची प्रत व व्यवस्थापन करण्याकरिता जबाबदार असलेल्या इतर व्यक्तींची नावे व पत्ते सहपत्र म्हणून सादर करा :-

८. संस्थेचा प्रकार (शासकीय/ स्थानिक क्षेत्रातील / खाजगी/ खाजगी प्रयोगशाळा/ नमूद करावयाची अन्य कोणतीही संस्था) :-

९. प्रत्येक साधन सामग्रीची बनावट व प्रतिकृती यांसह उपलब्ध साधनसामग्री (जर कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञानासाठी नोंदणीची मागणी केली असेल तर, जागा रिक्त सोडावी) (स्वतंत्र कागदावर यादी जोडावयाची आहे) :-

१०. कर्मचाऱ्यांची नावे, अर्हता, अनुभव व नोंदणी क्रमांक (सहपत्र म्हणून सादर करता येईल) कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ यासाठी नोंदणीची मागणी केली असेल तर, जागा रिक्त सोडा :-

११. केवळ नुतनीकरण अर्जासाठी

(क) नोंदणी क्रमांक :-

(ख) विद्यमान नोंदणी प्रमाणपत्र

दिनांक व समाप्त होण्याचा दिनांक :-

१२. सहपत्रांची यादी (कृपया, या अर्जासोबत

सहपत्रांची/आधारभूत दस्तऐवाजांची यादी जोडा) :-

दिनांक :

(.....)

ठिकाण :

नोंदणी करावयाच्या संस्थेच्या वतीने स्वाक्षरी करण्यास
प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे नाव, पदनाम व स्वाक्षरी.

घोषणापत्र

मी, श्री./श्रीमती/कु./डॉ. यांचा/यांची
मुलगा/मुलगी/पत्नी, वय..... वर्षे, राहणार ,
..... (पदनाम दर्शवा) म्हणून
(नोंदणी करावयाच्या संस्थेचे नाव दर्शवा) मध्ये कामकरित असून याद्वारे, असे घोषित करतो / करते की, मी, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन
(विनियमन) अधिनियम, २०२३ आणि महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) नियम, २०२४ यांच्या तरतुदी वाचल्या आहेत आणि
त्या समजून घेतल्या आहेत. मी असेही घोषित करतो/करते की, या अर्जांमध्ये सादर केलेली माहिती, माझ्या संपुर्ण माहितीप्रमाणे व
विश्वासाप्रमाणे सत्य व खरी आहे.

दिनांक :

(.....)

ठिकाण :

नोंदणी करावयाच्या संस्थेच्या वतीने स्वाक्षरी करण्यास
प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे नाव, पदनाम व स्वाक्षरी.

[नोंदणी करण्याची मागणी करणाऱ्या संस्थेची मोहोर]

पोचपावती

[नियम ५ (२) (ख)]

*. रेत बँकेची / कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराची / कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञाची नोंदणी करण्यासाठी / नुतनीकरण करण्यासाठी नमुना ' ड ' मधील अर्ज दोन प्रतीमध्ये.) (अर्जदाराचे नाव व पत्ता) करण्यासाठी यांच्याकडून प्राधिकरणाला (दिनांक) प्राप्त झाला आहे.

*. नमुना ' ई ' मधील अर्जासोबत जोडलेल्या सहपत्रांच्या यादीची पडताळणी करण्यात आली आहे आणि ती अचूक असल्याचे आढळून आले आहे.

किंवा

*. पडताळणी केल्यावर असे आढळून आले की, सहपत्रांच्या यादीमध्ये नमूद केलेले पुढील दस्तऐवज प्रत्यक्षात जोडलेले नाहीत.

ही पोचपावती, अर्जदाराला, नोंदणी करण्याचा किंवा नुतनीकरण करण्याचा कोणताही हक्क प्रदान करित नाही.

दिनांक :

(.....)

ठिकाण:

स्वाक्षरी व पदनाम.
जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताची, किंवा
प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीची
मोहोर

नमुना उ

[नियम ५(२)(घ) पहा]

नोंदणी प्रमाणपत्र

(दोन प्रतीत द्यावयाचे)

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ याच्या कलम ५ च्या पोट-कलम (२) अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त, याद्वारे, रोजी संपणाच्या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी उपरोक्त अधिनियमान्वये कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ म्हणून (नाव व पत्ता) याची नोंदणी करित आहे.

२. ही नोंदणी, उपरोक्त अधिनियमास आणि त्याखाली केलेल्या नियमांना अधीन राहून, करण्यात येत आहे आणि त्याचे कोणतेही उल्लंघन केल्यास, खटला दाखल करण्याबरोबरच उक्त पाच वर्षांचा कालावधी संपण्यापूर्वी हे नोंदणी प्रमाणपत्र निलंबित किंवा रद्द करण्यात येईल.

३. नियत वाटप केलेला नोंदणी क्रमांक :-

४. पूर्वीच्या नोंदणी प्रमाणपत्राच्या वैधतेचा कालावधी. :-

(केवळ नूतनीकरण केलेल्या नोंदणी प्रमाणपत्रासाठी) ते पर्यंत

जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताची स्वाक्षरी, नाव व पदनाम.

मोहोर

दिनांक:

नमुना ऊ

[नियम ५(२)(च) पहा]

नोंदणी प्रमाणपत्र

(दोन प्रतीत द्यावयाचे)

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ याच्या कलम ५ च्या पोट-कलम (१) अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त, याद्वारे, रोजी संपणाच्या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी, उपरोक्त अधिनियमान्वये रेत बँकेची / कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराची नोंदणी करित आहे.

२. ही नोंदणी, उपरोक्त अधिनियमास आणि त्याखाली केलेल्या नियमांसह अधीन राहून, करण्यात येत आहे आणि त्याचे कोणतेही उल्लंघन केल्यास, खटला दाखल करण्याबरोबरच उक्त पाच वर्षांचा कालावधी संपण्यापूर्वी हे नोंदणी प्रमाणपत्र निलंबित किंवा रद्द करण्यात येईल.

क. रेतन बँकेचे / कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराचे नाव व पत्ता

ख. रेतन बँकेने / कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराने या प्रमाणपत्राची एक प्रत त्याच्या व्यवसायाच्या जागी दर्शनी ठिकाणी प्रदर्शित करावी.

३. नियत वाटप केलेला नोंदणी क्रमांक :-

४. पूर्वीच्या नोंदणी प्रमाणपत्राच्या वैधतेचा कालावधी. :-

(केवळ नूतनीकरण केलेल्या नोंदणीच्या प्रमाणपत्रासाठी) ते पर्यंत

जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताची स्वाक्षरी, नाव व पदनाम.

मोहोर

दिनांक:

नमुना ए

[नियम ७ (१) पहा]

(सहपत्र म्हणून आधारभूत दस्तऐजांसह दोन प्रतीत सादर करावयाचे)

वळूच्या / वळूंच्या प्रमाणनासाठी अर्जाचा नमुना

१. अर्जदाराचे नाव :-

(रेत केंद्राच्या मालकाचे / व्यवस्थापन प्रमुखाचे नाव नमूद करा) :-

२. रेत केंद्राचे पूर्ण नाव व पत्ता/पत्ते तसेच संपर्क तपशील / ई-मेल पत्ता (पत्ते) :-

३. त्याच्या स्व साक्षांकित प्रतीसह आधार (यूआयडीएआय) क्रमांक व पॅन कार्ड क्रमांक :-

४. रेत केंद्राचा नोंदणी क्रमांक :-

५. संस्थेचा प्रकार (शासकीय / स्थानिक क्षेत्रातील / खाजगी/ अन्य कोणतीही नमूद करावयाची) :-

६. वळूचे तपशील भारत सरकारने वेळोवेळी अधिसूचित केलेल्या रेत उत्पादनाच्या किमान मानक नियमामध्ये नमूद केलेल्या विनिर्देशानुसार/ मानकांनुसार असलेल्या प्रमाणपत्रामधील प्रमाणन करण्याचे प्रस्तावित केलेल्या वळूचा तपशील (सहपत्र म्हणून सादर करता येईल) :-

७. सहपत्रांची यादी :-

(कृपया, या अर्जासोबत जोडलेल्या सहपत्रांची/ आधारभूत/ दस्तऐवजांची यादी जोडा.)

(.....)
नोंदणी केलेल्या रेत केंद्राच्या वतीने स्वाक्षरी
करण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे
नाव, पदनाम व स्वाक्षरी.

दिनांक:

ठिकाण:

घोषणपत्र

मी, श्री./ श्रीमती/ कुमार/ डॉ. यांच्या मुलगा / पत्नी, वय वर्षे, राहणार, मध्ये (नोंदणी करावयाच्या संस्थेचे नाव दर्शवा) म्हणून (पदनाम दर्शवा) काम करित असून, याद्वारे असे घोषित करतो / करते की, मी, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ आणि महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) नियम, २०२४ वाचला आहे व समजून घेतला आहे. मी असेही घोषित करतो/ करते की, या अर्जामध्ये सादर केलेली माहिती, माझ्या संपूर्ण माहिती प्रमाण व विश्वासाप्रमाणे सत्य व खरी आहे.

(.....)

नोंदणी केलेल्या रेतन केंद्राच्या वतीने स्वाक्षरी
करण्यासाठी प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीचे
नाव, पदनाम व स्वाक्षरी.

दिनांक:

ठिकाण:

[नोंदणी केलेल्या रेतन केंद्राची मोहोर]

पोचपावती

* (रेत केंद्राचे नाव व पत्ता) यांचा, वळूचे प्रमाणन करण्यासाठी दोन प्रतीतील नमूना ए मधील अर्ज, प्राधिकरणाला (दिनांक) रोजी प्राप्त झाला आहे.

*. नमूना ए मधील अर्जासोबत जोडलेल्या सहपत्रांची यादीची, सादर केलेल्या सहपत्रांबरोबर पडताळणी करण्यात आली आहे आणि ती अचूक असल्याचे आढळून आले आहे.

किंवा

*. पडताळणी केल्यावर असे आढळून आले की, सहपत्रांच्या यादीमध्ये नमूद केलेली पुढील दस्तऐवज प्रत्यक्षात जोडलेले नाहीत.

ही पोचपावती अर्जदारास वळूचे/ वळूचे प्रमाणन करण्याचा कोणताही हक्क प्रदान करित नाही.

(.....)

प्राधिकार्याची किंवा प्राधिकरणाच्या कार्यालयातील
प्राधिकृत व्यक्तीची स्वाक्षरी व पदनाम.

दिनांक:

ठिकाण:

नमूना ऐ

[नियम ७ (३) पहा]

वळूचे प्रमाणन पत्र

(दोन प्रति मध्ये टावयाचे)

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ याच्या कलम ८ च्या पोट-कलम (२) अन्वये, प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन नियमन प्राधिकरण, याद्वारे, उपरोक्त अधिनियमान्वये रेत केंद्रातील पुढील वळू/वळूंना रोजी संपणाऱ्या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी प्रमाणित करित आहे.

अ.क्र.	वळूचे ओळखपत्र (कानाला लावलेल्या टॅगचा क्रमांक)	वळूचे नाव (असल्यास)	जात	प्रमाणन अनुक्रमांक
१.				
२.				

२. वळूचे/वळूंचे हे प्रमाणन उपरोक्त अधिनियम व त्याखाली केलेल्या नियमांस अधीन राहून केले आहे त्याचे कोणतेही उल्लंघन केल्यास आणि भारत सरकारने वेळोवेळी, अधिसूचित केलेल्या रेत उत्पादनाच्या किमान मानक नियमामध्ये नमूद केलेल्या मानकांपासून विचलन केल्यास, हे प्रमाणपत्र उक्त पाच वर्षांच्या कालावधीच्या समाप्तीपूर्वी निलंबित किंवा रद्द करण्यात येईल.

प्राधिकाऱ्याची स्वाक्षरी, नाव व पदनाम.

दिनांक:

मोहोर

नमूना ओ

[नमूना ५(१) (छ), ५(२) (छ), ९ (२)पहा]

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन विनियमन अधिनियम, २०२३ अन्वये नोंदणी करण्याच्या अर्जाची कायमस्वरूपी नोंद ठेवण्यासाठी नमूना

१. अनुक्रमांक :-
२. प्राधिकरणाच्या किंवा यथास्थिती, जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताच्या फाईल चा क्रमांक :-
३. नोंदणी करण्याच्या अर्जाच्या पोचपावतीचा दिनांक :-
४. अर्जदाराचे नाव पत्ता संपर्क तपशील, इत्यादी :-
५. रेत केंद्राचे भ्रूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळेचे कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेचे / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकाराचे/ सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञाचे / रेत बँकेचे/ कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराचे/ कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञाचे नाव व पत्ते :-
६. प्राधिकरणाने किंवा यथास्थिती जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताने बँकेचे विचारात घेतलेल्या किंवा शिफारस केलेल्या प्रकरणावरील दिनांक :-
७. अर्जाची निष्पत्ती मंजूर केलेला किंवा फेटाळलेला आणि आदेश दिल्याचा दिनांक :-
८. नियत वाटप केलेला नोंदणी क्रमांक :-
१०. नोंदणीचा वैध कालावधी (५ वर्षे) दिनांक.....पासून.....पर्यंत :-
११. नूतनीकरण (नूतनीकरण दिनांक आणि नूतनीकरणाचा कालावधी पर्यंत). :-
१२. नूतनीकरण करण्यात आलेल्या फाईलचा क्रमांक :-
१३. अतिरिक्त माहिती, कोणतेही असल्यास :-

प्राधिकाऱ्याचे किंवा जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताचे नाव पदनाम व स्वाक्षरी.

प्राधिकारी व जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त यांच्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे

(क) नमुना आय हा प्राधिकाऱ्याच्या किंवा यथास्थिती जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताच्या अभिरक्षेत असलेली नोंदवही म्हणून ठेवायचा कायमस्वरूपी अभिलेख आहे.

(ख) नूतनीकरण केल्यावर रेत केंद्राचा / भूण प्रत्यारोपण प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळेचा कृत्रिम रेतन प्रशिक्षण संस्थेचा / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकाराचा / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञाचा / रेतन बँकेचा / कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराचा / कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञाचा नोंदणी क्रमांक बदलणार नाही.

(ग) रेत केंद्राच्या / भूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळेच्या / कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ प्रशिक्षणसंस्थेच्या / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकाराच्या / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञाच्या / रेत बँकेच्या / कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकाराच्या / कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञानाच्या मालकीत किंवा व्यवस्थापनात बदल झाल्यास, नवीन नोंदणी क्रमांक नियत वाटप करण्यात येईल.

(घ) नोंदणी क्रमांक, दोन वेळेस, नियत वाटप करता येणार नाही.

(ड.) प्रत्येक रेतन केंद्रास / भूण प्रत्यारोपण किंवा प्रयोगनलिका फलन प्रयोगशाळेस / कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञ प्रशिक्षण संस्थेस / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान सेवा पुरवठाकारास / सहयोगी जनन तंत्रज्ञान तज्ज्ञास / रेतन बँकेस / कृत्रिम रेतन सेवा पुरवठाकारास / कृत्रिम रेतन तंत्रज्ञास नमुना आय च्या नोंदवहीतील प्रत्येकी दोन पृष्ठे समाविष्ट असणारा फोलिओ नियत वाटप करण्यात येईल.

(च) “अतिरिक्त माहितीसाठी” दिलेल्या जागेचा वापर, निलंबन, रद्द करणे, नूतनीकरणाचा अर्ज नाकारणे, मालकी / व्यवस्थापन बदलणे, कोणत्याही कायदेशीर कारवाईचा निकाल इत्यादी नोंदवण्यासाठी केला जाऊ शकतो.

(छ) नोंदवहीचा प्रत्येक फोलिओ म्हणजेच नोंदणीची २ पृष्ठे, प्राधिकरणाचा किंवा यथास्थिती जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्ताच्या स्वाक्षरीने दिनांकासह अधिप्रमाणित करण्यात येईल आणि त्यानंतरची प्रत्येक नोंद देखील तशाच प्रकारे अधिप्रमाणित करण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशाने व नावाने,

राजेश कुमार,
शासनाचे अपर मुख्य सचिव.

**AGRICULTURE, ANIMAL HUSBANDRY, DAIRY DEVELOPMENT AND
FISHERIES DEPARTMENT**

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya,
Mumbai 400 032, Dated the 5th December 2024.

NOTIFICATION

MAHARASHTRA BOVINE BREEDING (REGULATION) ACT, 2023.

No. LVS 2024/CR No. 51/PADUM-4.— In exercise of the powers conferred by sub-section (1) of the section 34 read with clause (a) of sub-section (2) of section 4, clause (a) of sub-section (2) of section 5, section 6, sub-section (2) of section 8, section 9, sub-section (1) of section 21, sub-section (1) of section 25, sub-section (1) of section 26 and section 29 of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023 (Mah. V of 2024) and of all other powers enabling it in that behalf, the Government of Maharashtra hereby makes the following rules, the same having been previously published as required by sub-section (1) of section 34 of the said Act, namely:

1. Short title.— These rules may be called the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Rules, 2024.

2. Definitions.— (1) In these rules, unless the context otherwise requires,—

(a) “Act” means the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023 (Mah. V of 2024);

(b) “District Deputy Commissioner of Animal Husbandry” means for Mumbai and Mumbai Sub-urban District, Deputy Commissioner, Quality Control Laboratory, Mumbai and in all other cases the officer in charge of the office of District Deputy Commissioner of Animal Husbandry and Dairying;

(c) “Fees” means registration fee for registration under section 4 and section 5, and renewal of registration under section 7 and for issue of duplicate registration certificate under section 9 of the Act;

(d) “Form” means the Form appended to these rules.

(2) Words and expressions used but not defined in these rules shall have the same meanings assigned to them in the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023.

3. Qualification, experience and training required for registration as assisted reproductive technology (ART) expert.— A person shall be eligible for registration as assisted reproductive technology (ART) expert if he possesses the following qualifications, namely :—

(i) Master’s degree in Animal Reproduction or Animal Reproduction and Gynecology or Animal Reproduction, Gynecology and Obstetrics or Veterinary Biotechnology;

(ii) having at least two years’ experience in the field of assisted reproductive technology; and

(iii) has successfully completed training of assisted reproductive technique conducted by the Government of India or Universities imparting Veterinary Science education.

4. Qualification, experience and training required for registration as artificial insemination (AI) technician.— A person shall be eligible for registration as artificial insemination (AI) technician if he possess the following qualifications, namely :—

(i) Bachelor’s Degree in Veterinary Science from the University recognized by the Veterinary Council of India; or

(ii) undergone training of MAITRI (Multipurpose Artificial Insemination Technician in Rural India) of the Government of India; or

(iii) who has passed 10th standard examination (Secondary School Certificate) or has passed the examination equivalent thereto and successfully completed training of artificial insemination technique from the registered artificial insemination training institute in the State of Maharashtra and having at least one year experience in the field of Animal Husbandry; or

(iv) *Pashusakhi* who has undergone a training of artificial insemination;

Explanation.— *Pashusakhi* means a community animal healthcare worker selected by the Maharashtra State Rural Livelihood Mission (MSRLM) of the State of Maharashtra, who provides services to livestock farmers.

5. Registration or Renewal.—

(1) Registration of semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute (AITI), assisted reproductive technology (ART) service provider, assisted reproductive technology (ART) expert shall be made as follows, namely :—

(a) An application for registration of semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute (AITI), assisted reproductive technology (ART) service provider or assisted reproductive technology (ART) expert, shall be made to the Authority in duplicate, in Form A.

(b) Every application for registration or renewal of registration shall be made along with requisite fees, as follows :—

Sr. No.	Bovine Breeding Activity	Registration Fees	Renewal of Registration
(1)	(2)	(3)	(4)
(1)	semen station	Rs.30,000	Rs. 15,000
(2)	embryo transfer or in vitro fertilization laboratory	Rs.20,000	Rs. 10,000
(3)	artificial insemination training institute	Rs. 20,000	Rs. 10,000
(4)	assisted reproductive technology service provider	Rs. 20,000	Rs. 10,000
(5)	assisted reproductive technology (ART) expert	Rs. 10,000	Rs. 5,000

(c) On receipt of an application for registration, the Authority shall verify the particulars of the application.

(d) The Authority shall, after verifying particulars of the application and after satisfying itself that the applicant is eligible for registration then the Authority may grant a certificate of registration to assisted reproductive technology expert in Form B or may after recording the reasons thereof, reject the application.

(e) The Authority or Officers authorized in this behalf shall after giving notice make an enquiry including inspection at the premises of the semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider.

(f) The Authority after verifying particulars given in the application and after inspection and after satisfying itself that the applicant is eligible for its registration then the Authority may grant a certificate of registration, to semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute or assisted reproductive technology service provider in Form C, in duplicate, or may after recording the reasons thereof, reject the application.

(g) The Authority shall maintain a permanent record of applications for grant or renewal of certificate of registration in Form I.

(2) Registration of semen bank, artificial insemination (AI) service provider and artificial insemination (AI) technician shall be made as follows, namely :—

(a) An application for registration of semen bank, artificial insemination (AI) service provider and artificial insemination (AI) technician shall be made to the District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, in duplicate, in Form D;

(b) Every application for registration or renewal of registration shall be made along with requisite fees, as follows :—

Sr. No.	Bovine Breeding Activity	Registration Fees	Renewal of Registration
(1)	(2)	(3)	(4)
(1)	semen bank	Rs.20,000	Rs. 10,000
(2)	artificial insemination service provider	Rs.20,000	Rs.10,000
(3)	artificial insemination technician	Rs.1,000	Rs.5,00

(c) On receipt of an application for registration, the District Deputy Commissioner of Animal Husbandry shall verify the particulars of the application.

(d) The District Deputy Commissioner of Animal Husbandry after verifying particulars of the application and after satisfying himself that the applicant is eligible for registration then the may grant a certificate of registration to artificial insemination technician in Form E or may after recording the reasons thereof, reject the application.

(e) The District Deputy Commissioner of Animal Husbandry or Officers authorized in this behalf shall after giving notice make an enquiry including inspection at the premises of the semen bank, artificial insemination service provider.

(f) The District Deputy Commissioner of Animal Husbandry after verifying particulars given in the application and after inspection and after satisfying itself that the applicant is eligible for its registration then grant a certificate of registration to semen bank, artificial insemination service provider in Form F, in duplicate, or may after recording the reasons thereof, reject the application.

(g) The District Deputy Commissioner of Animal Husbandry shall maintain a permanent record of applications for grant or renewal of certificate of registration in Form I.

6. Terms and conditions for registration.—

(1) A separate application for registration shall be made for more than one bovine breeding activity.

(2) Application fee once paid shall not be refunded.

(3) One copy of the certificate of registration shall be displayed by the registered semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, semen bank, artificial insemination service provider at a conspicuous place at its place of business.

(4) The certificate of registration for assisted reproductive technology expert and artificial insemination technician shall be non-transferable.

(5) No change of ownership or change of management of semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, semen bank, artificial insemination service provider shall be done without the prior permission of Authority or District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, as the case may be.

(6) In the event of change of ownership or change of management or on ceasing to function as semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, semen bank, artificial insemination

service provider, both copies of the certificate of registration shall be surrendered to the Authority or District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, as the case may be.

(7) On receipt of the renewed certificate of registration in duplicate or on receipt of communication of rejection of application for renewal, both copies of the earlier certificate of registration shall be surrendered immediately to the Authority or District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, as the case may be, by the applicant.

(8) Grant of certificate of registration or rejection of application for registration of assisted reproductive technology expert and artificial insemination technician shall be communicated to the applicant within a period of thirty days from the date of receipt of application for registration.

(9) Grant of certificate of registration or rejection of application for registration of semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, semen bank, artificial insemination service provider shall be communicated to the applicant within a period of ninety days from the date of receipt of application for registration.

7. Certification of Bull.— (1) An application for certification of Bull shall be made to the Authority, in duplicate, in Form G .

(2) The Authority may after verifying particulars of the application and after satisfying itself that the Bull may be certified, then the Authority may certify the Bull or may after recording the reasons thereof, reject the application for certification of Bull.

(3) The Authority shall certify the Bull, in Form H.

8. Terms and Conditions for Certification of Bull.— (1) The Bull used for semen production, in the semen stations, shall be selected for induction as per the specifications and standards mentioned in Minimum Standard Protocol for semen production notified by the Government of India, from time to time.

(2) The concerned semen station shall carry out the Bull Soundness Examination (BSE) of the Bull, before proceeding for certification of the Bull.

(3) The concerned semen station shall ensure that the Bull used for semen production for artificial insemination shall be registered on the online mechanism, available for the purpose. It shall be mandatory for the semen stations to tag unique identification number securely and permanently to the Bull at all times.

(4) It is mandatory for the semen station to carry out the karyotyping of the Bull before induction in semen station or any breeding programme.

(5) The semen station shall ensure that the Bull shall be tested against genetic diseases as specified in Minimum Standard Protocol for semen production from the reputed Labs of the Central Government or the State Government.

(6) The Bull procured for semen production in the semen station shall have Progeny Testing (PT) or Pedigree Selection (PS) record in accordance to the breeding policy of the State.

9. Duplicate Registration Certificate.— (1) Every application for duplicate registration certificate of semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, assisted reproductive technology expert, semen bank, artificial insemination service provider and artificial insemination technician shall be submitted alongwith fee of rupees one thousand.

(2) The Authority or District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, as the case may be, shall maintain a permanent record of applications for duplicate certificate of registration in Form I.

10. Operation of Funds.— (1) The financial transaction of the Authority shall be governed by the State Financial Rules and Regulations. The Bombay Finance Rules, 1959, the Maharashtra Treasury Rules, 1968, the Maharashtra Contingency Expenses Rules, 1965, the Financials Powers Regulations,

1978 and any other Rules and Regulations as applicable to the Government of Maharashtra shall apply mutatis mutandis to the Authority.

(2) Member Secretary, Maharashtra Bovine Breeding Regulatory Authority shall be responsible for maintaining accounts books, relevant subsidiary registers, vouchers, and other related documents in the same manner as are maintained in the transaction of Government business under control and supervision of the Chairperson of the Authority.

(3) The details of income received and the expenditure incurred during every quarter shall be submitted in the meeting before the Authority for approval.

(4) No expenditure shall be incurred without the approval of the Authority.

11. Annual Report of Authority.- (1) The Authority shall prepare, the annual report along with the annual financial statements during the previous financial year.

(2) The annual report shall be submitted to the State Government by the 31st July of the following year.

12. Maintenance of Records.- (1) The record to be maintained by every semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, assisted reproductive technology expert, semen bank, artificial insemination service provider and artificial insemination technician on the line of general principles of Book Keeping and Accountancy:

Provided that, artificial insemination technicians employed in the State Department of Animal Husbandry are not required to maintain the record of artificial insemination separately.

(2) Every semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, assisted reproductive technology expert, semen bank, artificial insemination service provider and artificial insemination technician shall furnish the records annually and half yearly returns in duplicate before 31st July of the same year and 31st January of the next year to the Authority or District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, as the case may be.

(3) The Authority or District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, as the case may be, may inspect any registered semen station, embryo transfer or in-vitro fertilization laboratory, artificial insemination training institute, assisted reproductive technology service provider, assisted reproductive technology expert, semen bank, artificial insemination service provider and artificial insemination technician at any time.

13. Compounding of offences.- (1) Accused person may, either before or after the institution of any prosecution, make an application under section 21 of the Act for compounding of an offence.

(2) On receipt of an application under sub-rule (1), after verification of it, the Authority may call for a report from the concerned Deputy Commissioner, Animal Husbandry with reference to the particulars of offence furnished in the application or any other information which may be considered relevant for the examination of such application.

(3) The Authority or the member or the officer appointed by Authority in this behalf, after taking into account the contents of the said application, may, by order, on being satisfied that the applicant has co-operated in the proceedings before him and has made full and true disclosure of facts relating to the case, allow the application indicating the compounding amount and grant him immunity from prosecution or reject such application with its reasons, within ninety days of the receipt of the application.

(4) The application shall not be decided under sub-rule (3) without giving an opportunity of being heard to the applicant.

(5) The applicant shall, within a period of seven days from the date of the receipt of the order under sub-rule (3), pay the compounding amount as ordered by the Authority or the member or the officer appointed by Authority, as the case may be and shall furnish the proof of such payment to him.

(6) In case the applicant fails to pay the compounding amount within the time specified in sub-rule (5), the order made under sub-rule (3) shall be vitiated and be void.

(7) Immunity granted to a person under sub-rule (3) may, at any time, be withdrawn by the Authority or the member or the officer appointed by Authority, if he is satisfied that such person had, in the course of the compounding proceedings, concealed any material particulars or had given false evidence. Thereupon such person may be tried for the offence with respect to which immunity was granted or for any other offence that appears to have been committed by him in connection with the compounding proceedings and the provisions of the Act shall apply as if no such immunity had been granted.

FORM A

[See rule 5(1)(a)]

(To be submitted in duplicate with supporting documents as enclosures)

FORM OF APPLICATION FOR REGISTRATION OF SEMEN STATION, EMBRYO TRANSFER OR IN VITRO FERTILIZATION LABORATORY, ARTIFICIAL INSEMINATION TRAINING INSTITUTE, ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGY SERVICE PROVIDER, ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGY EXPERT.

1. Name of the applicant :-
(Indicate name of the organization sought to be registered)
2. Address of the applicant :-
3. UIDAI Number and Pan Card Number :-
with self attestation copy thereof
4. Type of facility to be registered :-
(Please specify whether the application is for registration of a Semen Station, Embryo Transfer or In Vitro Fertilization Laboratory, Artificial Insemination Training Institute, Assisted Reproductive Technology Service Provider, Assisted Reproductive Technology Expert)
5. Full name and address / addresses of :-
Semen Station, Embryo Transfer or In Vitro Fertilization Laboratory, Artificial Insemination Training Institute, Assisted Reproductive Technology Service Provider, Assisted Reproductive Technology Expert with contact details / e-mail address(es).
6. Type of ownership of Organization:- :-
(individual / ownership / partnership / company / co-operative / any other to be specified).
7. In case type of organization is other :-
than individual ownership, furnish copy of articles of association and names and addresses of other persons responsible for management, as enclosure.
8. Type of Institution (Government / local :-
sector / Private / Private Laboratory / any other to be stated.)
9. Equipment available with the make :-
and model of each equipment. (Leave blank if registration is sought for Assisted Reproductive Technology Expert (List to be attached on a separate sheet)).

10. Names, qualifications, experience and registration number of employees (may be furnished as an enclosure) (Leave blank if registration is sought for Assisted Reproductive Technology Expert). :-
11. For renewal of applications only: :-
 (a) Registration No.
 (b) Date of issue and date of expiry of existing certificate of registration.
12. List of Enclosures: :-
 (Please attach a list of enclosures / supporting documents attached to this application.)

Date : (.....)

Place: Name, designation and signature of the person authorized to sign on behalf of the organization to be registered.

DECLARATION

I, Shri./Smt./Kum./Dr..... son/daughter/wife of aged years resident ofworking as (indicate designation) in (indicate name of the organization to be registered) hereby declare that I have read and understood the provisions of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023 and Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Rules, 2024. I also declare that the information furnished in this application is true and correct to the best of my knowledge and belief.

Date : (.....)

Place: Name, designation and signature of the person authorized to sign on behalf of the organization to be registered.

[SEAL OF THE ORGANISATION SOUGHT TO BE REGISTERED]

ACKNOWLEDGEMENT

[See Rules 5 (1) (b)]

. The application in Form A in duplicate for grant / renewal of registration of Semen Station / Embryo Transfer or In Vitro Fertilization Laboratory / Artificial Insemination Training Institute / Assisted Reproductive Technology Service Provider / Assisted Reproductive Technology Expert by (Name and address of applicant) has been received by the Authority on (date).

*. The list of enclosures attached to the application in Form A has been verified with the enclosures submitted and found to be correct.

OR

*. On verification it is found that the following documents mentioned in the list of enclosures are not actually enclosed.

This acknowledgement does not confer any rights on the applicant for grant or renewal of registration.

(.....)

Signature and Designation of Authority, or
authorized person in the Office of the Authority.

Date:

SEAL

Place:

FORM B

[See Rule 5(1)(d)]

CERTIFICATE OF REGISTRATION

(To be issued in duplicate)

In exercise of the powers conferred under sub-section (2) of section 4 of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023, the Maharashtra Bovine Breeding Regulatory Authority hereby grants registration to (Name and address) as Assisted Reproductive Technology Expert under the aforesaid Act for a period of five years ending on

2. This registration is granted subject to the aforesaid Act and Rules thereunder and any contravention thereof shall result in suspension or cancellation of this Certificate of Registration before the expiry of the said period of five years apart from prosecution.

3. Registration number allotted :-

4. Period of validity of earlier Certificate of Registration:-

Signature, name and designation of
The Authority

Date:

SEAL

ORIGINAL / DUPLICATE FOR DISPLAY

FORM C

[See Rule 5(1)(f)]

CERTIFICATE OF REGISTRATION

(To be issued in duplicate)

In exercise of the powers conferred under sub-section (1) of section 4 of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023, the Maharashtra Bovine Breeding Regulatory Authority hereby grants registration to the semen station / embryo transfer or *in-vitro* fertilization laboratory / artificial insemination training institute / assisted reproductive technology service provider under the aforesaid Act for a period of five years ending on

2. This registration is granted subject to the aforesaid Act and Rules made thereunder and any contravention thereof shall result in suspension or cancellation of this Certificate of Registration before the expiry of the said period of five years apart from prosecution.

A. Name and address of the semen station / embryo transfer or *in-vitro* fertilization laboratory/ artificial insemination training institute / assisted reproductive technology service provider -----

B. semen station/ embryo transfer or in vitro fertilization laboratory / artificial insemination training institute / assisted reproductive technology service provider to display one copy of this certificate at a conspicuous place at the place of business.

3. Registration No. allotted:-

4. Period of validity of earlier Certificate of Registration:-

(For renewed Certificate of Registration only) From.....To.....

Signature, name and designation of

The Authority

Date:

SEAL

FORM D

[See rule 5(2)(a)]

(To be submitted in Duplicate with supporting documents as enclosures)

FORM OF APPLICATION FOR REGISTRATION OF SEMEN BANK, ARTIFICIAL INSEMINATION SERVICE PROVIDER AND ARTIFICIAL INSEMINATION TECHNICIAN.

1. Name of the applicant :-
(Indicate name of the organization sought to be registered)
2. Address of the applicant :-
3. UIDAI Number and Pan Card Number with self attestation copy thereof
4. Type of facility to be registered :-
(Please specify whether the application is for registration of Semen Bank, Artificial Insemination Service Provider and Artificial Insemination Technician)
5. Full name and address / addresses of Semen Bank, Artificial Insemination Service Provider and Artificial Insemination Technician with contact details / e-mail address(es) :-
6. Type of ownership of Organisation:- (individual / ownership / partnership / company / co-operative / any other to be specified) :-
7. In case type of organization is other than individual ownership, furnish copy of articles of association and names and addresses of other persons responsible for management, as enclosure. :-
8. Type of Institution (Government / local sector / Private / Private Laboratory / any other to be stated.) :-
9. Equipment available with the make and model of each equipment. (Leave blank if registration is sought for Artificial Insemination Technician (List to be attached on a separate sheet). :-
10. Names, qualifications, experience and registration number of employees (may be furnished as an enclosure) Leave blank if registration is sought for Artificial Insemination Technician. :-
11. For renewal applications only: :-
(a) Registration No.
(b) Date of issue and date of expiry of existing certificate of registration.

12. List of Enclosures: :-

(Please attach a list of enclosures / supporting documents attached to this application.)

Date : (.....)

Place: Name, designation and signature of the person authorized to sign on behalf of the organization to be registered.

DECLARATION

I, Shri./Smt./Kum./Dr..... son/daughter/wife of aged years resident ofworking as (indicate designation) in (indicate name of the organization to be registered) hereby declare that I have read and understood the provisions of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023 and Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Rules, 2024. I also declare that the information furnished in this application is true and correct to the best of my knowledge and belief.

Date : (.....)

Place: Name, designation and signature of the person authorized to sign on behalf of the organization to be registered.

[SEAL OF THE ORGANISATION SOUGHT TO BE REGISTERED]

ACKNOWLEDGEMENT

[See Rules 5 (2) (b)]

*. The application in Form D in duplicate for grant/renewal of registration of semen bank / artificial insemination service provider / artificial insemination technician by (Name and address of applicant) has been received by the Appropriate Authority on (date).

*. The list of enclosures attached to the application in Form D has been verified with the enclosures submitted and found to be correct.

OR

*. On verification it is found that the following documents mentioned in the list of enclosures are not actually enclosed.

This acknowledgement does not confer any rights on the applicant for grant or renewal of registration.

(.....)

Signature and Designation of District
Deputy Commissioner of Animal Husbandry,
or authorized person.

Date:

SEAL

Place:

FORM E

[See Rules 5(2)(d)]

CERTIFICATE OF REGISTRATION

(To be issued in duplicate)

In exercise of the powers conferred under sub-section (2) section 5 of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023, the District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, hereby grants registration to (Name and Address) as artificial insemination technician under the aforesaid Act for a period of five years ending on

2. This registration is granted subject to the aforesaid Act and Rules made thereunder and any contravention thereof shall result in suspension or cancellation of this Certificate of Registration before the expiry of the said period of five years apart from prosecution.

3. Registration No. allotted

4. Period of validity of earlier Certificate of Registration.

(For renewed Certificate of Registration only)

From.....To.....

Signature, name and designation of
District Deputy Commissioner of Animal Husbandry.

Date:

SEAL

FORM F

(See Rules 5(2)(f))

CERTIFICATE OF REGISTRATION

(To be issued in duplicate)

In exercise of the powers conferred under sub-section (1) section 5 of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023, the District Deputy Commissioner of Animal Husbandry, hereby grants registration to the semen bank / artificial insemination service provider under the aforesaid Act for a period of five years ending on

2. This registration is granted subject to the aforesaid Act and Rules made thereunder and any contravention thereof shall result in suspension or cancellation of this Certificate of Registration before the expiry of the said period of five years apart from prosecution.

A. Name and address of the semen bank/ artificial insemination service provider

B. Semen bank / artificial insemination service provider to display one copy of this certificate at a conspicuous place at the place of business

3. Registration No. allotted

4. Period of validity of earlier Certificate of Registration.

(For renewed Certificate of Registration only)

From.....To.....

Signature, name and designation of
District Deputy Commissioner of Animal Husbandry.

Date:

SEAL

FORM G

[See rule 7(1)]

(To be submitted in Duplicate with supporting documents as enclosures)

FORM OF APPLICATION FOR CERTIFICATION OF BULL/BULLS

- 1 Name of the applicant :-
(Indicate name of owner /management head of the Semen Station)
- 2 Full name and address / addresses of Semen Station with contact details / e-mail address(es). :-
- 3 UIDAI Number and Pan Card Number with its self attested copy thereof
- 4 Registration number of Semen Station :-
- 5 Type of Institution (Govt. / local sector / Private / any other to be stated.) :-
- 6 Details of Bull proposed for certification in format as per the specifications / standards mentioned in Minimum Standard Protocol for Semen Production notified by the Government of India from time to time (may be furnished as an enclosure) :-
- 7 List of Enclosures: :-
(Please attach a list of enclosures / supporting documents attached to this application.)

Date : (.....)

Place : Name, designation and signature of the person authorized to sign on behalf of the registered Semen Station.

DECLARATION

I, Shri./Smt./Kum./Dr..... son/daughter/wife of aged years resident ofworking as (indicate designation) in (indicate name of the organization to be registered) hereby declare that I have read and understood the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023 and Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Rules, 2024. I also declare that the information furnished in this application is true and correct to the best of my knowledge and belief.

Date :

(.....)

Place :

Name, designation and signature of the person
authorized to sign on behalf of the registered Semen Station.

[SEAL OF THE REGISTERED SEMEN STATION]

ACKNOWLEDGEMENT

*. The application in Form G in duplicate for certification of Bull by
(Name and address of Semen Station) has been received by the Authority on (date).

*. The list of enclosures attached to the application in Form G has been verified with the enclosures submitted and found to be correct.

OR

*. On verification it is found that the following documents mentioned in the list of enclosures are not actually enclosed.

*. This acknowledgement does not confer any rights on the applicant for certification of Bull / Bulls

Date: (.....)

Place: Signature and Designation of Authority, or authorized person in the Office of the Authority.

SEAL

FORM H

[See Rules 7(3)]

CERTIFICATION OF BULL

(To be issued in duplicate)

In exercise of the powers conferred under sub-section (2) of section 8 of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023, the Maharashtra Bovine Breeding Regulatory Authority hereby certifies following Bull/ Bulls belonging to semen station under the aforesaid Act for a period of five years ending on

Sr. No	Bull ID (ear tag no.)	Bull Name (if any)	Breed	Certification serial no.
1.				
2.				

2. This certification of Bull/ Bulls subject to the aforesaid Act and Rules made thereunder and any contravention thereof and deviation from standards mentioned in Minimum Standard Protocol for Semen Production notified by the Government of India from time to time shall result in suspension or cancellation of this Certification before the expiry of the said period of five years.

Signature, name and designation of The Authority.

Date :

SEAL

GUIDELINES FOR AUTHORITY AND DISTRICT DEPUTY COMMISSIONER ANIMAL
HUSBANDRY

- (a) Form I is a permanent record to be maintained as a register, in the custody of the Authority and District Deputy Commissioner of Animal Husbandry as the case may be.
- (b) On renewal, the Registration Number of the semen station / embryo transfer or in vitro fertilization laboratory / artificial insemination training institute / assisted reproductive technology service provider / assisted reproductive technology expert / semen bank / artificial insemination service provider / artificial insemination technician will not change.
- (c) A fresh registration Number will be allotted in the event of change of ownership or management of the semen station / embryo transfer or in vitro fertilization laboratory / artificial insemination training institute / assisted reproductive technology service provider / semen bank / artificial insemination service provider.
- (d) Registration number shall not be allotted twice.
- (e) Each of the semen station / embryo transfer or in vitro fertilization laboratory / artificial insemination training institute / assisted reproductive technology service provider / assisted reproductive technology expert / semen bank / artificial insemination service provider/ artificial insemination technician may be allotted a folio consisting of two pages of the Register for recording Form I.
- (f) The space provided for 'additional information' may be used for recording suspension, cancellations, rejection of application for renewal, change of ownership/management, outcome of any legal proceedings, etc.
- (g) Every folio (i.e. 2 pages) of the Register shall be authenticated by signature of the Authority or District Deputy Commissioner of Animal Husbandry as the case may be, with date, and every subsequent entry shall also be similarly authenticated.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

RAJESH KUMAR,
Additional Chief Secretary to Government.

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ डिसेंबर, २०२४.

अधिसूचना

महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३.

क्रमांक एलव्हीएस-२०२४ /प्र.क्र.५१/पदुम-४.— महाराष्ट्र गोजातीय प्रजनन (विनियमन) अधिनियम, २०२३ (२०२४ चा महा. ५) च्या कलम १ च्या पोट-कलम (२) अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन याद्वारे ५ डिसेंबर, २०२४ हा दिनांक या अधिनियमाच्या तरतुदीच्या प्रारंभाचा दिनांक म्हणून नियत करित आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

राजेश कुमार,
शासनाचे अपर मुख्य सचिव.

**AGRICULTURE, ANIMAL HUSBANDRY, DAIRY DEVELOPMENT
AND FISHERIES DEPARTMENT**

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai 400 032, Dated the 5th December, 2024.

NOTIFICATION

MAHARASHTRA BOVINE BREEDING (REGULATION) ACT, 2023.

No. LVS -2024/CR No. 51/PADUM-4.— In exercise of the powers conferred by sub-section (2) of section 1 of the Maharashtra Bovine Breeding (Regulation) Act, 2023 (Mah. V of 2024) the Government of Maharashtra hereby appoints the 5th December, 2024, to be the date on which the provisions of the said Act shall come into force.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

RAJESH KUMAR,
Additional Chief Secretary to Government.